

De emigrant van de eenentwintigste eeuw gaat beter voorbereid op pad en de toekomst van de gezinsleden wordt nadrukkelijker bij de emigratie betrokken. Emigratie staat of valt met gedegen integratie, maar wat betekent dat nu in de praktijk?

Kor van Til: 'Na emigratie leef je in twee werelden'

Zes jaar lang woonden Kor (52) en Corry (51) van Til in Canada. In 1996 verruilden ze de 36 hectare Groningse klei voor een areaal van 80 hectare in het Canadese dorp Belmont, Ontario. Samen met hun neef Anco-Jan (35) bouwden ze een gezond melkveebedrijf op met negentig melkkoeien, dat Anco-Jan en zijn vrouw Monique (27) nog steeds met verve runnen. Kor en Corry keerden in 2002 echter terug naar het Groningse, waar ze in Ezinge een (hobby)boerderij kochten. 'We hadden vooraf al bedacht dat we ons eens zouden terugtrekken, we wilden Anco-Jan niet in de weg zitten.'

De reden dat hun nieuwe stek niet in Canada ligt, maar weer in Nederland, is voor Kor moeilijk te omschrijven. Het woord heimwee wil hij niet in de mond nemen. 'Je mist wel bepaalde dingen:

een trouwerij, familieaangelegenheden, je leeft als het ware in twee werelden. Er wordt van beide kanten aan je getrokken. Canada trekt evengoed. Daar hebben we ook vrienden, de prijzen zijn er gunstiger en er is vooral ruimte; in Nederland lijkt het wel Madurodam. Elke zomer gaan we een paar maanden naar het bedrijf in Canada om Anco-Jan te helpen.' Integratie betekende voor de familie Van Til vooral deelnemen aan sociale activiteiten. 'Het hangt van je eigen instelling af. Hier waren we actief in het verenigingsleven, Corry zat op toneel en zocht dat in Canada ook op. Als je je fixeert op je bedrijf dan kun je nergens anders over praten. Er is meer dan alleen maar koeien melken. Er zijn te weinig Canadese Nederlanders die zich bijvoorbeeld verdiepen in de landelijke politiek.'

Je bent aan het koken en je kruiden zijn op. Het is al zes uur. Heeft het nog zin om de straat op te gaan, ofwel: zijn er na zes uur nog winkels open?' Dit is een willekeurige vraag uit de Nederlandse inburgeringscursus. Nieuwkomers die naar Nederland komen, zijn verplicht mee te werken aan hun eigen inburgering. Met het oog op een succesvolle integratie leren ze de Nederlandse taal en wordt aandacht geschonken aan cultuur en samenleving. Nederlandse boerengezinnen die emigreren, krijgen veelal geen inburgeringscursus. Er bestaat geen pasklare formule om goed te integreren. 'Over het algemeen gaat het Nederlandse boeren goed af', zegt Jan Ymte Spriensma, regiomakelaar in Groningen en Noord-Friesland bij Agri-team. 'Boeren laten zich bij emigratie breder informeren dan tien jaar geleden en oriënteren zich langer voordat de knoop uiteindelijk wordt doorgehakt.'

Volgens Spriensma begint integreren met een tomeloze inzet en algemene betrokkenheid bij de omgeving. 'Ben je alleen producent - wat je bij emigranten in Polen en de voormalig-Oostbloklanden nog wel eens ziet - dan integreer je niet. In Denemarken vieren echtparen die twaalfeneenhalf jaar getrouwd zijn twee dagen feest. Prima als je dat als Nederlandse immigrant niet doet, het blijft je eigen keuze, maar het bevordert je integratie niet.'

Het wonen in een land met een vreemde taal, andere sociale voorzieningen en een nieuwe leefomgeving vraagt volgens Spriensma om aanpassingsvermogen. 'Boeren realiseren zich dat beter dan voorheen. Zeker in onderhandelingen met de bank of accountant is het van belang dat je de taal beheerst. In Denemarken zorgt dat nog wel eens voor problemen. Het maakt ook verschil waar je in Nederland gewoond hebt. Een Groninger komt met plat Gronings een heel eind in West-Duitsland.'

Spriensma's collega Wim Jacobs onderstreept dat het organiseren van een open dag, vlak na aankomst of zodra het bedrijf gereed is, een goede mogelijkheid is voor

een eerste kennismaking met de buurt. 'Verwacht niet dat de mensen uit zichzelf naar jou toe komen en houd niet koppig vast aan wat je gewend bent. Schoolgaande kinderen, kerkgang of deelname aan sport- of verenigingsleven stimuleren het contact met een nieuwe omgeving.' Spriensma: 'Daarom integreren gezinnen vaak vlotter dan een echtpaar of een alleenstaande emigrant.'

Boerenoogpunt

LTO-vastgoed zet niet zo zwaar in op emigratie als tien jaar geleden. 'Steeds minder Nederlandse gezinnen kiezen ervoor te vertrekken naar het buitenland', zegt emigratiedeskundige Gert Jan Hoornenborg. 'Enerzijds vanwege economische omstandigheden; de beurs die je bij vertrek meeneemt, is niet zo dik meer als tien jaar geleden, toen het bedrijf in Nederland relatief voor een hoger bedrag van de hand ging dan vandaag de dag. Aan de andere kant verschuift de insteek om te emigreren. Tien jaar geleden emigreerden boerengezinnen uit boerenoogpunt. Dat wil zeggen dat de mogelijkheden voor de bedrijfsontwikkeling vooropstonden. Nu staat het gezin meer centraal en wordt meer rekening gehouden met interesses en mogelijkheden voor partner en kinderen. De bereidheid om op sociaal gebied in te leveren neemt af, dat is de tendens.'

Een logische tendens volgens Hoornenborg, want het risico om in het buitenland verstrikt te raken in een isolement is volgens hem reëel. 'Succesverhalen gaan de ronde; degene die berooid terugkomt of bij wie een echtscheiding het gevolg is, stopt zijn verhaal in de doofpot. Zeker in de voormalig-Oostblokregio heeft recentelijk een aantal emigranten leergeld betaald. Daar kopen Nederlanders vaak grote bedrijven en ben je meer manager dan de spil van een gezinsbedrijf. Personeel is over het algemeen slecht gemotiveerd en in de omtrek blijf je de rijke westerling. Onder die omstandigheden is het sociaal gezien een opgave om goed te integreren.'

Hoeveel emigranten er uiteindelijk terugkeren, is niet bekend. Spriensma noch Hoornenborg durft een schatting te maken. De kans op een teleurstellende integratie is volgens hen aanmerkelijk kleiner

als potentiële emigranten zich uitvoerig verdiepen in de taal en het sociale klimaat van een beoogd emigratieland.

Tijmen van Zessen

Matthé van de Water: 'Eensgezind als gezin'

'Stel dat je op een feestje bij de burens zit en de gesprekken niet kunt volgen, dan sta je al snel aan de zijlijn. Om goed te integreren moet je de taal direct leren. Na onze emigratie deden we dat op een avondschoon, voor die tijd volgden we in Nederland al een cursus Deens', vertelt Matthé van de Water.

In 1995 emigreerden Matthé (38) en Tine (38) van de Water naar het Deense Tistrup. Ze kochten er een bedrijf van 67 hectare met een kleine honderd melkkoeien en 520.000 kg melkquotum, dat intussen is verdrievoudigd. 'Je kunt nergens zo veel geld lenen als hier en het systeem van onderwijs en gezondheidszorg en de sociale levensstandaard zijn vergelijkbaar met die in Nederland', motiveert Van de Water de keuze voor Denemarken. Na een jaar gezamenlijk voorbereiden en verdiepen pakte het echtpaar de koffers en ging met de kinderen op pad. 'Het fundament onder integratie is dat het gezin het eens is over emigratie. Als je redeneert

in de trant van "ik en de rest van de familie" ben je snel weer terug in Nederland.' Een ruime periode van verdiepen en voorbereiden verhoogt de kans op een goede integratie volgens Van de Water, maar geeft geen garanties. 'Als je emigreert, krijg je niets op een briefje. Integreren heeft gewoon tijd nodig, dat doe je niet van vandaag op morgen. Wij zijn in sociaal opzicht nogal actief; studieclubs, school, kerken en sport werden in Denemarken al snel weer opgepikt. Twee tot drie jaar later voelden we ons volledig geaccepteerd. Het scheelt ook welke houding de buurt aanneemt; Denen staan over het algemeen positief tegenover nieuwkomers.'

Binnenshuis spreekt de familie Van de Water Nederlands. 'Een Deense leerkracht adviseerde ons de kinderen Deens te leren vanuit het Nederlands. Ingewikkelde Deense termen en uitdrukkingen pikken kinderen sneller op als ze hun moedertaal goed beheersen.'

Gert Jan Hoornenborg: 'Het risico om in het buitenland verstrikt te raken in een isolement is reëel'

Gezin centraal | bij integratie